

فرمان زندگی در دست چپ!

در روز جهانی چپ دست‌ها از دلایل علمی چپ دست شدن، مشکلات آن‌ها، باورهای خرافی و نتایج پژوهش‌ها درباره نابغه بودن‌شان، معروف‌ترین چپ دست‌ها و ... گفتیم

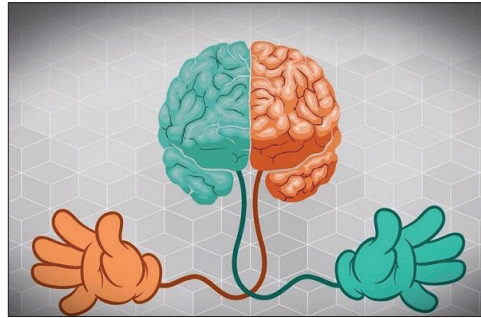
مجیدی | روزنامه‌نگار

پرونده

بیشتر انسان‌ها راست دست هستند به این معنا که برای انجام کارهای روزمره، بیشتر از دست راست خود استفاده می‌کنند، اما از سال ۱۹۹۶ میلادی، ۱۳ اوت برابر با ۲۲ مرداد «روز جهانی چپ دست‌ها» نام گذاری شده است. این رویداد سالانه، جشن چپ دستی‌ها و پیش‌نیازی برای افزایش آگاهی از مشکلات و سرخوردگی‌هایی است که آن‌ها هر روز در جهان طراحي شده برای راست دست‌ها تجربه می‌کنند. دلیل نام گذاری این روز در جهان، انتقاد از این است که تمام ابزارها برای راست دست‌ها طراحی شده‌اند (مانند صندلی‌های یک دسته، قانون راهنمایی و رانندگی، میزهای تکمیل فرم در بانک‌ها و ادارها و...) و چپ دست‌ها را مجبور به استفاده از دست راست می‌کنند. همچنین یکی از اهداف این روز، مبارزه با باورهای خرافاتی درباره چپ دست‌هاست. در پرونده امروز از دنیای چپ دست‌ها خواهیم گفت، از مشکلات‌شان، معروف‌ترین‌ها و نتایج پژوهش‌های علمی درباره تفاوت‌های آن با راست دست‌ها، همراه ما باشید.

عامل چپ‌دستی چیست و آیا چپ دست‌ها نابغه‌اند؟

در پاسخ به این پرسش دانشمندان هنوز به جواب قطعی نرسیده‌اند اما تحقیقات زیادی نشان داده تعامل پیچیده‌ای از ژن‌ها و طبیعت باعث این مسئله می‌شود. با این که هنوز ژن‌های خاصی به نام «ژن چپ‌دستی» پیدا نشده، اما چیزی که مشخص است افراد چپ‌دست در خانواده و نیاکان‌شان چپ‌دستی‌های بیشتری دارند. پژوهشگران موسسه روان‌شناسی زبان ماکس پلانک اظهار کرده‌اند عملکرد یک ژن خاص به نام NME7 و بخش‌های خاصی از آناتومی مغز، نقش بسزایی در راست‌دستی و چپ‌دستی افراد دارد. این ژن بر موقعیت اندام‌های بدن مانند قلب یا کبد و قرارگیری آن‌ها در سمت راست یا چپ بدن تأثیرگذار است. در راست‌دست‌ها نیم کره چپ مغز مسئولیت کنترل دست راست را بر عهده دارد و در چپ‌دست‌ها عکس این موضوع است. دانشمندان پس از بررسی‌ها دریافته‌اند راست دست‌ها به طور متوسط از نظر نداشتن تفران مغزی در ۱۰ منطقه خاصی مغز با چپ دست‌ها متفاوت هستند. در تمام این ۱۰ منطقه، ماده خاکستری نیم کره راست در چپ دست‌ها نسبتاً بزرگ‌تر است. ماده خاکستری جزء اصلی دستگاه عصبی مرکزی است. دانشمندان همچنین دریافته‌اند ژنتیک روی راست‌دستی و چپ‌دستی تأثیرگذار است. طبق بررسی‌هایی که در دوران مختلف و توسط دانشگاه‌های متفاوتی انجام شده، این نظریه که چپ دست‌ها باهوش‌تر از راست دست‌ها و در صد بیشتری از نواای چپ دست هستند، به اثبات نرسیده است. با این حال بر اساس نتایج آزمایش‌هایی که انجام شده، چپ دست‌ها در صد کمی بیشتر

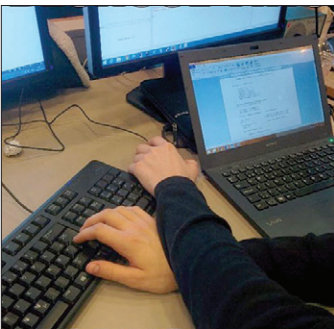
از راست دست‌ها خلافت دارند. یک مطالعه در سال ۲۰۰۷ نشان داد که در صد بیشتری از طراحان، معماران و موسیقی‌دانان مشهور چپ دست هستند.

خرافات و شایعات عجیب درباره چپ دست‌ها

در گذشته خانواده‌ها مخالف این بودند که فرزندان چپ دست باشد. این باور خرافی وجود داشت که دست چپ به شیطان تعلق دارد و هر کسی که چپ دست باشد سعادتمند نخواهد شد! یونانیان و رومیان باستان بر این باور بودند که تنها راه نجات از دست شیطان که او هم چپ دست بوده، این است که نشانه‌های عشق را در دست چپ ببندایم. برای همین مرسوم شد که حلقه عروسی در دست چپ قرار بگیرد. همچنین گفته می‌شد که انجام دادن کارها با دست چپ نشانه نوعی ناتوانی در فرد است و آن کار به درستی انجام نخواهد شد. به همین دلیل بیشتر خانواده‌ها و معلمان سعی می‌کردند کودک چپ دست را به قول خودشان تربیت کنند تا با دست راست بنویسند. در گذشته گفته می‌شد که چپ دست‌ها چندین سال زودتر از راست دست‌ها از دنیا می‌روند! شاید همین باور خرافی باعث می‌شد که پدر و مادرها تمام سعی‌شان را بکنند تا فرزندشان راست دست شود. اعتقادی که بعدها دانشمندان ریشه آن را در به کار گرفته نشدن چپ دست‌ها در مشاغل، طرد شدن‌شان از جامعه و افسردگی ناشی از آن اعلام کردند. در تاریخ هم افراد چپ دست همیشه پایین‌تر از راست‌دستان قرار گرفته‌اند، زیرا این باور غلط وجود داشته که آن‌ها به دلیل ناتوانی در استفاده از دست راست، به سحر و جادو پناه می‌برند. این باور از قرون وسطی به وجود آمده که می‌گفتند وقتی آدم‌ها از دست چپ برای شست و شو در سرویس بهداشتی استفاده می‌کنند، آن دست کثیف و نجس است. اگر از والدین یا پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌های خود پرسید خواهند گفت برای خودشان یا همکلاسی‌هایی که می‌شناسند اتفاق افتاده که پدر یا معلم یا ناظم یا تنبیه و مداد لای انگشت گذاشتن و بستن دست با طناب و... سعی می‌کرده‌اند او را راست دست کنند. خوشبختانه با گذشت دوران و مشخص شدن این که چپ دست‌ها نه تنها ناتوان نیستند بلکه حتی در انجام بعضی کارها از راست دست‌ها هم تواناتر هستند، این تفکر غلط از بین رفت.

رایج‌ترین مشکلات چپ دست‌ها

هنوز و در این زمانه هم افراد چپ دست در استفاده از ابزارهای مناسب برای راست‌دستان و موقعیت‌های اجتماعی دچار مشکل هستند. نمونه دم‌دستی آن که حتماً با آن برخورد کرده‌اید صندلی کنکور است، هنگامی که یک چپ دست

باید در فرم ثبت نام اعلام کند که به صندلی چپ دست نیاز دارد و بیشتر اوقات هم توجهی به این درخواست او نمی‌شود! یا مثلاً سر سفره وقتی یک چپ دست کنار راست دست می‌نشیند و دست‌هایشان هنگام گرفتن قاشق و چنگال به هم گیر می‌کند، یا حتی هنگام روبروسی وقتی معلوم نیست دو بار یا سه بار، برای چپ دست‌ها این که اول کدام طرف صورت را جلو بزنند هم

قوز بالای قوز است! سر کلاس نوشتن چپ دست‌هایی که کنار راست دست‌ها می‌نشینند هم مشکل ساز است. این مشکل در کار با وسایل الکترونیکی بیشتر به چشم می‌آید. از صفحه کلید و کلیدهای ماوس گرفته تا کمه دوربین عکاسی و ... که البته در برخی موارد در نرم‌افزارها و ابزار ک‌هایی ساخته شده‌اند

چپ دست‌ها به روایت آمار و ارقام

تعداد افراد چپ دست در جهان، بیشتر با کمتر عمر کردن آن‌ها نسبت به راست دست‌ها، شیوع بیماری‌ها و اختلال‌های روانی در چپ دست‌ها و ... جزو حقایقی است که شاید کمتر شنیده باشید. سایت انگلیسی و معتبر MIRROR در گزارشی به تعدادی از این آمار و ارقام اشاره کرده است که در ادامه خواهید خواند.

۱۰ با این که تا کنون آمار مشخصی از افراد چپ دست در دست نیست اما مطالعات نشان داده که بین ۱۰ تا ۱۲ درصد جمعیت جهان چپ دست هستند.

۴ گفته می‌شود که زنان حدود ۴ درصد بیشتر از مردها «راست دست» هستند.

۱۲۸ مادرانی که بیش از ۴۰ سال در زمان تولد کودک‌شان دارند، ۱۲۸ درصد بیشتر از مادران ۲۰ ساله احتمال دارد کودک چپ دست به دنیا آورند.

۵۰ اگر چه حدود ۹۰ درصد از انسان‌ها راست دست هستند اما به نظر می‌رسد در گر به‌ها و موش‌ها این نسبت به طور مساوی یعنی ۵۰ به ۵۰ بین پنجه راست و چپ و چنگال‌ها تقسیم شده است.

۱۰ تحقیقات نشان می‌دهد که چپ دست‌ها احتمال بیشتری (در نهایت ۱۰ درصد)

تغییر چپ دست بودن شاید لکنت بیاورد!

سوال خیلی‌ها این است که می‌توان تغییری داد تا فرد چپ دست، راست دست شود. بعضی روان‌شناس‌ها معتقدند تغییر از چپ دستی به راست دستی امکان‌پذیر است، ولی نباید فراموش کرد که هر چه دیرتر اقدام شود به همان نسبت نیز دشوار تر خواهد بود، باید توجه داشت که این تغییر می‌تواند باعث ناراحتی و هنجانی شدن کودک شود و هنگامی که

تا وسیله راست دستی را برای چپ دست‌ها مناسب‌سازی کنند، مانند پدهای ماوس. علاوه بر کار و قیچی و در باز کن که مخصوص راست دست‌هاست، در کارهای تخصصی هم وسایل مخصوص چپ دست‌ها بسیار کم است، مثلاً

ابزار جراحی اتاق عمل برای پزشکان راست دست طراحی شده است، یا حتی آلات موسیقی که بیشترشان برای راست دست‌هاست. به این‌ها اضافه کنید کار با دستگاه‌هایی مانند کارت خوان یا خودپر داز و ... را که برای چپ دست‌ها سخت است. با این حال امروزه ابزار و تجهیزات زیادی برای افراد چپ دست طراحی شده است. بسیاری از ابزارهای دست راست

هم قابلیت این را دارند که آن‌ها را با توجه به نیازهای شخص برای استفاده با دست چپ مطابقت داد. همچنین در جهان فروشگاه‌هایی هستند که فقط ابزار و وسایل مخصوص چپ دست‌ها را می‌فروشند، اما هنوز این بخش از جامعه مجبورند با مشکلات زیادی دست و پنجه نرم کنند.

برای تبدیل شدن به الکلیک، اسکیزوفرنیک، بزهکاری و نارساخوانی دارند. مطالعات نشان می‌دهد کسانی که به اوتیسم مبتلا هستند بیشتر احتمال دارد چپ دست باشند.

۳۰۰۰۰ محققان معتقدند نسبت چپ‌دستی در بیش از ۳۰ هزار سال اخیر ثابت باقی مانده است و تقریباً در همه این مدت به ازای هر ۹ نفر که راست دست هستند، یک نفر چپ دست است.

۸ در یک آزمایش فیلم‌های ترسناک، دریافتند که چپ دست‌ها بعد از دیدن ۸ دقیقه از فیلم سینمایی «سکوت بره‌ها» از خود نسبت به راست دست‌ها ترس بیشتری نشان دادند. محققان نیویورکی بر این باورند که این اتفاق به این دلیل می‌افتد که ممکن است سمت راست مغز این افراد غالب بر سمت چپ باشد و به همین دلیل هم در ترس بیشتر درگیر می‌شود.

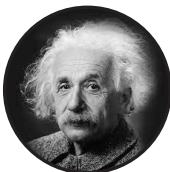
۹۰ پیتر هاپر، روان‌شناس اهل ایرلند شمالی روی صدها اسکن از جنین انسان مطالعاتی را انجام داد و گفت: حدود ۹۰ درصد از جنین‌هایی که در رحم مادرشان در حال مکیدن انگشت دست راست خود بوده‌اند، راست دست می‌شوند، در حالی که یک چهارم از نوزادانی که انگشتان دست چپ خود را می‌مکند، چپ دست می‌مانند.

این تغییر با زور و اجبار باشد ممکن است سبب لکنت زبان نیز بشود. نباید هیچ اجباری در کار وجود داشته باشد به ویژه زمانی که طرف حساب تا یک کودک است و از چپ دست بودن خود راضی است. در این کار نباید دخالتی کرد، اگر کودک اجبار شود یا مقاومت او را در حفظ چپ‌دستی نادیده بگیریم ممکن است باعث آسیب‌های جسمی و روحی زیادی در او شویم.

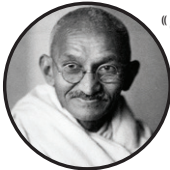
از چرچیل و گاندی تا غفوریان!

معروف‌ترین دست‌چپ‌های ایران و جهان را می‌شناسید؟

یک مرور کوتاه نشان می‌دهد فهرست چپ دست‌های معروف دنیا حساسی پروپیمان است. نام بسیاری از سیاستمدارها، نویسنده‌ها، نابغه‌های علمی، هنرمندان و ... در این فهرست به چشم می‌خورد. هر چند بیشتر این چهره‌ها معروف هستند اما می‌خواهیم در این قسمت از آن‌ها بگوییم.

انیشتین: بعید است کسی در دنیا آلبرت انیشتین را نشناسد. این فیزیکدان که این روزها با فیلم سینمایی «اوپنهایمر» روی پرده سینماهای جهان هم حضور دارد معروف‌ترین دانشمند دست چپی است که می‌شناسیم.

گاندی: رهبر آزادی‌خواه هندی‌ها «مهاتما گاندی» یکی دیگر از چپ دست‌های معروف دنیاست. او بدون هیچ گونه خشونت نتوانست دست انگلستان و استعمار را از سرزمین‌اش هندوستان، کوتاه کند.

نیل آرمسترانگ: باورتان بشود یا نشود اولین انسانی که روی کره ماه قدم زد، چپ دست بود. به! منظورمان نیل آرمسترانگ فضانورد آمریکایی است که ۵۴ سال پیش طی ماموریت آپولو ۱۱، توانست ماه را فتح کند.

هلن کلر: ۱۸ ماهه بود که بر اثر ابتلا به مننژیت، بینایی و شنوایی‌اش را از دست داد. چپ دست بود و طولی نکشید که با ورود یک معلم به نام «سالیوان» زندگی‌اش از این رو به‌آن روشد و حالا همه او را به عنوان یک نویسنده معروف می‌شناسند.

استیو جابز: کارآفرین آمریکایی در مقام رئیس، مدیر عامل و مؤسس شرکت اپل تاریخ ساز شد. این شخصیت پیشگام حوزه رایانه بر اثر سرطان لوزالمعده جان خود را از دست داد.

چرچیل: یکی از سیاستمداران بزرگ و تأثیرگذار قرن بیستم یعنی چرچیل، چپ دست بود. او هدایت انگلستان را در جریان جنگ جهانی دوم به عهده داشت. البته چرچیل در ادبیات هم دستی بر آتش داشت و در سال ۱۹۵۳ میلادی توانست جایزه نوبل ادبیات را از آن خود کند. فیلم «تاریک‌ترین لحظات» درباره قسمتی از زندگی چرچیل ساخته شده است.

ماری کوری: اولین زنی که توانست جایزه نوبل را دریافت کند، «ماری کوری» بود و البته باز هم چپ دست. این دانشمند بزرگ لهستانی در حوزه فیزیک و شیمی، بر چمدان اولین و ترین‌های زیادی است. کوری تنها زن و اولین کسی است که دوبار جایزه نوبل گرفت و همچنین اولین زنی است که موفق به دریافت جایزه در دو زمینه علمی متفاوت شد.

موتزارت: خیلی از آهنگ‌های معروفی که می‌شنوید و با پیانو نواخته شده‌اند، کار آهنگ ساز و موسیقی‌دان معروف «ولفگانگ آمادئوس موتزارت» است. او در موسیقی جادو می‌کرد و نابغه مسلم این حوزه بود و چپ دست بودن برای او محدودیت نبود. موتزارت در زندگی کوتاه ۳۵ ساله خود بیش از ۶۰۰ قطعه موسیقی برای اپرا، سمفونی و گروه کر ساخت.

پیکاسو: تابلوهای معروف پابلوپیکاسو که خیلی از آن‌ها امروز دستمایه بسیاری از سبک‌ها و تابلوهای هنری در دنیا شده است، با دست چپ نقاشی شده‌اند. پیکاسو اسپانیایی یکی از پایه‌گذاران سبک کوبیسم و یکی از مهم‌ترین هنرمندان و مجسمه‌سازان سده بیستم است.

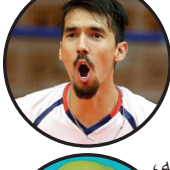
چارلی چاپلین: اگر به بازی‌های چارلی چاپلین دقت کرده باشید متوجه شدید که او هم جزو چپ‌دستان تاریخ است. او یکی از بزرگ‌ترین بازیگران و کارگردانان تاریخ سینمای جهان است که موفق به دریافت جایزه اسکار شد و توانست سبک خاصی از فیلم‌صامت را در جهان محبوب کند.

نوشاد عالیشان: سرویس‌های ماهرانه نوشاد عالیشان روی میز تنیس با دست چپ را خیلی‌ها به خاطر دارند. او به واسطه همین مهارت دوبار توانسته است در المپیک ریو و لندن حضور داشته باشد.

مهران غفوریان: برای مهران غفوریان عنوان «بهروز پیرپکاچکی» بیشتر از هر چیز دیگری به چشم می‌آید. به هر حال چپ دست‌ها به یک آدم بانمک هم نیاز دارند و مهران غفوریان همان فرد است.

و دیگر ایرانی‌ها: از دیگر چپ دست‌های مشهور ایرانی هم می‌توان به «فرهاد قاضی» و الیابلیست توانمند تیم ملی، «محسن تنابنده» بازیگر سینما و تلویزیون و «کریم باقری» فوتبالیست سابق و محبوب کشورمان اشاره کرد. همچنین زیبا بروفه، بهنوش بختیاری، لاله اسکندری، هانیه توسلی و حامد کمیلی در میان بازیگران و علیرضا نیکبخت واحدی، مهرداد معدنی و محسن خلیلی در میان فوتبالیست‌ها از جمله افراد چپ دست هستند.